

"MASON DERGİLERİ" E-KİTAP KISA DEĞERLENDİRMESİ

1. KİTABIN KÜNYESİ VE GENEL YAPISI

- Yapıt Adı:** Mason Dergileri: Ulusal Kimlik ve Türkçe Dil Anlayışları ile Genel Değerlendirme
- Yazar:** Hürol Taşdelen
- Yayın Tarihi ve Yeri:** Eylül 2024, Ankara
- Yayın Formatı:** sanal ortam (site) yayını / e-kitap kitap, PDF
- Sayfa Sayısı ve Kapsam:** Giriş ve kaynakça hariç yaklaşık 900 sayfalık, son derece geniş kapsamlı ve belgelik (arşivsel) nitelikte bir araştırma-inceleme yapıtıdır.

2. TEMEL TEZLER VE İÇERİK ANALİZİ

Yazar, çalışmasında anti-emperyalist ve ulusalcı bir tarih perspektifini benimsemektedir. Kitabın temel odağı, Mason Tarikatı'nın Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti süreçlerinde yürüttüğü yayıncılık faaliyetlerini, özellikle "**ulusal kimlik**" ve "**Türkçe dil bilinci**" ekseninde masaya yatırmaktır.

Yazarın öne sürdüğü başlıca tezler şunlardır:

- Kültürsüzleştirme ve Sömürge Masonluğu:** Giriş bölümünde Mustafa Kemal Atatürk ve Attilâ İlhan 'ın görüşlerine atıfta bulunularak, masonluğun hedef ülkelerde bir "kültürsüzleştirme aracı" olarak işlev gördüğü ve ulusal bilinci zayıflatmayı amaçladığı savunulmaktadır.
- Dil Boyunduruğu:** Batı ülkelerindeki masonların kendi devlet çıkarlarını koruduğu, ancak çevre ülkelerdeki mason yapıların ulusun ana dilini (Türkçeyi) geri plana iterek Fransızca, İngilizce veya İbranice terimlerin (yazarın deyimiyle "Masonca") egemenliğini savunduğu ileri sürülmektedir.

3. TARİHSEL DÖNEMLER VE İNCELENEN DERGİLER

Kitap, çok geniş bir zaman dilimini (1931'den günümüze) titiz bir kronoloji ve belge dökümüyle ele almaktadır. İçindekiler tablosundan anlaşıldığı üzere, sayı sayı, hatta dönem dönem idari kadrolarla birlikte şu ana akım mason dergileri taranmıştır:

A. 1923–1935 DÖNEMİ VE BÜYÜK ŞARK DERGİSİ

- Türk Yükseltme Cemiyeti tarafından çıkarılan 19 sayılı bu ilk dergi ayrıntılı olarak incelenmiştir.
- Yazar, bu dönemdeki yazılarda yoğun bir Fransızca egemenliği olduğunu, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin harf ve dil devrimlerine rağmen masonik yapıların eski ağıdalı dile ve yabancı dille eğitime (Şişli Terakki, Fevziye Ati vb. okullar üzerinden) ağırlık verdiğini iddia etmektedir.

B. 1940'LARDAN GÜNÜMÜZE SÜREÇ

- **Türk Mason Dergisi (1951-1973) & Mason Dergisi:** Dergilerde yer alan yazıların ideolojik yönelimleri incelenmiştir. Özellikle soğuk savaş dönemindeki "Komünizm Karşıtlığı, Doğrudan Burjuvazi ve ABD Hizmeti" başlığı altında, locaların siyasi konumlanışları eleştirel bir süzgeçten geçirilmektedir.
- **Şakul Gibi, Tesviye, KMBL ve Mimar Sinan Dergileri:** Farklı obediyanların (HKEMBL, ÖMBL, KMBL) yayın organları dil anlayışları bakımından karşılaştırılmıştır. Yazar, Özgür Masonlar Büyük Locası'nın (ÖMBL) kurumsal dil olarak "Öz Türkçe" ye daha yatkın olduğunu, ancak Kadın Masonlar Büyük Locası (KMBL) ve HKEMBL 'in eski tutucu terminolojiyi sürdürdüğünü saptamaktadır.

4. DİKKAT ÇEKEN YÖNTEMSEL (METODOLOJİK) VE BELGESEL ÖGELER

- **Birinci El Kaynaklar ve Görseller:** Kitapta kullanılan tüm fotoğraflar, mühürler, patentler ve resmi yazışmalar doğrudan incelenen mason dergilerinden ve arşiv belgelerinden aktarılmıştır. Örneğin Osmanlı Süprem Konseyi'nin Fransızca kuruluş tutanakları (1909) ve 27 Mayıs 1960 darbesi sonrası locaların tutumunu gösteren toplantı tutanakları eserde yer bulmaktadır.
- **Ayırım Levhası:** Metin içinde mason olan yazarların isimlerinin başına "Mason [İsim]" ibaresi konularak, konunun uzmanı akademik kişilerden ayırt edilmesi amaçlanmıştır.

- **Korku ve Gizlilik Eleştirisi:** Yazıda "Ht." gibi kısaltmalar kullanan (Mehmet Ali Haşmet Kırcı gibi) figürlerin kimlikleri deşifre edilerek, masonik yapılardaki tarihsel "ketumiyet" ve "takiye" pratikleri eleştirilmektedir.

5. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Sonuç: Hürol Taşdelen'in bu yapıtı, yalnızca masonluk tarihiyle ilgilenenler için değil, aynı zamanda **Türk modernleşmesi, Dil Devrimi tarihi ve Türk basın tarihi** açısından da oldukça zengin veriler sunan devasa bir dokümantasyon çalışmasıdır. Yazarın anti-empyralist ve "Öz Türkçe" savunucusu ideolojik duruşu çalışmanın diline ve yorumlarına açıkça yansımış olsa da, dergileri sayı sayı inceleyen kronolojik disiplini ve sunduğu birincil belgeler eseri alanında önemli bir referans kaynağı haline getirmektedir.

“Bu değerlendirme yazısı, eserin içindekiler ve giriş metni verileri doğrultusunda yapay zekâ modellemesi (Gemini) aracılığıyla çözümlenerek hazırlanmıştır.”